

Władysław Kubik SJ
Akademia Ignatianum w Krakowie

Początki i rozwój Akademii Ignatianum w Krakowie

The beginnings and development
of the Jesuit University Ignatianum
in Krakow

1. Początki...

Rok 2014 jest już dwudziestym piątym rokiem funkcjonowania Wydziału Filozoficznego Towarzystwa Jezusowego w Krakowie. Otworzenie się przed laty na potrzeby osób świeckich stworzyło w efekcie szansę dla zaistnienia Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej, przekształconej w 2011 roku w Akademię Ignatianum w Krakowie. Jak się to wszystko zaczęło?¹

Najpierw trzeba przypomnieć, że trwające wiele lat rozmowy pomiędzy Rządem PRL a Episkopatem Polski zakończyły się 17 maja 1989 roku pomyślnym wynikiem w sprawie uzyskania praw

¹ W niniejszym artykule korzystam z mojego opracowania pt. *Jezuicka Wyższa Szkoła „Ignatianum” w Krakowie*, w: *Pedagogika ignacjańska. Historia, teoria, praktyka*, red. A. Królikowska, Kraków 2010, s. 339–360.

SŁOWA KLUCZOWE

Akademia Ignatianum,
szkoła wyższa, pedagogika,
filozofia, jezuici

KEYWORDS

the Jesuit University
Ignatianum,
higher education
institution, pedagogy,
philosophy, Jesuits

państwowych dla kilku uczelni kościelnych. Wtedy właśnie także Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego, który dekretem Kongregacji do Spraw Seminariorów i Uniwersytetów z dnia 2 lutego 1934 roku uzyskał ostatecznie osobowość prawną², został oficjalnie uznany przez polskie władze państwowe za osobę prawną i odtąd podlegał przepisom Umowy zawartej w dniu 30 czerwca 1989 roku między Rządem Polskim a Konferencją Episkopatu Polski w sprawie uregulowania statusu wyższych uczelni papieskich oraz trybu i zakresu uznawania przez Państwo stopni i tytułów naukowych nadawanych przez te uczelnie³.

W tym samym roku 1989, zanim nastąpił ten niezwykle ważny wspomniany wyżej fakt, niewątpliwie z natchnienia Ducha Świętego, które przejawiało się w inicjatywie zaproponowanej Wydziałowi Filozoficznemu przez autora niniejszego tekstu, doszło do podjęcia brzemiennej w skutkach i niezwykle ważnej decyzji. Na podstawie Konstytucji Apostolskiej *Sapientia Christiana* o uniwersytetach i wydziałach kościelnych (art. 3, § 1 i 2; art. 84, pkt c i d) jezuici postanowili wyjść naprzeciw zapotrzebowaniu społeczeństwa polskiego, co wyraziło się w dniu 7 października 1989 roku zainaugurowaniem w Wydziale Filozoficznym Towarzystwa Jezusowego w Krakowie działalności Instytutu Kultury Religijnej – dwuletniego studium filozoficzno-teologicznego dla osób świeckich. Celem głównym tej inicjatywy było pogłębienie formacji religijnej i szeroko rozumianej kultury przede wszystkim laikatu, choć nie wykluczano udziału w studium siostr i braci zakonnych. Nikt się nie spodziewał, że podjęta inicjatywa spotka się z tak wielkim zainteresowaniem.

Na pierwsze spotkanie inauguracyjne studium zgłosiło się aż 76 osób. Dzięki życzliwości ks. Stanisława Musiała SJ, ówczesnego przełożonego Domu Wydawnictwa Księży Jezuitów, można było w dużej sali budynku wydawnictwa rozpocząć i prowadzić przez cały rok zaplanowane zajęcia. W organizacji początków instytutu i w kolejnych latach jego działalności trzeba podkreślić zaangażowanie ks. dra Zbigniewa Marka SJ, ks. dra Jerzego Oleksego SJ (dyrektora administracyjnego instytutu) i pani Józefy Białas, która podjęła się prowadzenia sekretariatu.

² „Acta Romana Societatis Iesu” 1932, t. 7, s. 62–64.

³ „Monitor Polski” 1989, t. 1, nr 22, poz. 174 (15.07.1989).

Poniżej podajemy treść pierwszego folderu zapraszającego do studiowania w instytucie oraz jego ramowy program.

Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego w Krakowie
ul. Kopernika 26

ZAPRASZA

Wszystkich zainteresowanych pogłębieniem wiedzy i formacji religijnej do udziału w zajęciach prowadzonych przez przywydziałowy

INSTYTUT KULTURY RELIGIJNEJ

Przewidywana w ramach instytutu formacja obejmuje trzy główne działy: historyczno-religijny, filozoficzny i teologiczny.

I. Religia w historii

Podejmowane w tym dziale rozważania będą się skupiać na zagadnieniu roli religii w kształtowaniu się cywilizacji, struktur społecznych, obyczajów, prawodawstwa czy sztuki. W sposób szczególny będą omówione:

1. Wybrane zagadnienia z zakresu historii religii i problemy religioznawstwa (z uwzględnieniem treści programów religioznawstwa w dzisiejszej szkole).
2. Problem religii w historii społeczeństw – religia w dziejach chrześcijaństwa, religia a polityka, religia w literaturze i sztuce.

II. Religia a filozofia

W kolejnym dziale omawiać się będzie proponowane w historii rozwiązania konfliktu między rozumem i wiarą. Skupiać się będziemy na następujących zagadnieniach:

1. Bóg w filozofiach:

- a) nauki przyrodnicze a problem światopoglądu (materialistyczny opis świata i człowieka, problem redukcjonizmu bytowego);
- b) Bóg pytaniem człowieka (argumenty za istnieniem Boga, pluralizm obrazów Boga);
- c) wybrane zagadnienia współczesnego ateizmu (źródła, argumenty i ocena współczesnego ateizmu).

2. Człowiek w teorii i działaniu:

- a) etyka a religia (autonomia osoby w działaniu, problem norm moralnych, wolność, sumienie a religijny autorytet);
- b) psychologia a religia (psychologia ludzkich uczuć, instynktów, nałogów, wyborów).

III. Wybrane zagadnienia teologii

W ramach trzeciego działu będzie się dążyć do zapoznania słuchaczy z bogatym doświadczeniem Kościoła w duchu II Soboru Watykańskiego. Oto wybrane tematy:

1. Bóg i człowiek w Piśmie Świętym (Słowo Boga o sobie i człowieku, elementy antropologii biblijnej, wprowadzenie do tekstów biblijnych, teologia poszczególnych tekstów biblijnych).
2. Bóg i człowiek w nauczaniu i życiu Kościoła:
 - a) rozwój rozumienia prawd wiary u Ojców Kościoła i w nauczaniu soborów;
 - b) tajemnica i życie Kościoła.
3. Obecność chrześcijanina w świecie (antropologia teologiczno-duszpasterska):
 - a) teologia rodziny;
 - b) teologia godności i praw człowieka;
 - c) teologia pracy.
4. Bóg wiary i modlitwy (Ignacjańskie *Ćwiczenia duchowne* drogą poznania Boga, człowieka, wyzwolenia, rozeznania duchów; *Ćwiczenia duchowne* szkołą modlitwy).
5. Różne formy apostołowskiego posługiwania w Kościele – katechetyka, homiletyka, wspólnoty i ruchy religijne w Kościele.

Należy zauważyć, że działalność Ignatianum sięga swymi korzeniami lat 30. XX wieku, kiedy to w dniu 8 września 1932 roku krakowski naukowo-dydaktyczny ośrodek filozoficzny jezuitów uzyskał prawa kościelne. Prawa te, a w szczególności prawo nadawania akademickiego tytułu licencjata filozofii (równoznacznego wówczas

z tytułem magistra) otrzymał na podstawie pisma Kardynała Prefekta Kongregacji do Spraw Seminariów i Uniwersytetów skierowanego na ręce Generała Zakonu Towarzystwa Jezusowego⁴. Ta sama kongregacja uznała i zatwierdziła Statuty Wydziałów Teologii i Filozofii, erygowanych w kolegiach Towarzystwa Jezusowego. Dwa lata później Krakowski Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego dekretem tejże kongregacji z dnia 2 lutego 1934 roku uzyskał ostatecznie kościelną osobowość prawną⁵.

Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego od samego początku, czyli od roku 1932, miał swoją siedzibę w Krakowskim Kolegium Towarzystwa Jezusowego przy ulicy Mikołaja Kopernika 26. Jedynie w czasie II wojny światowej, wskutek zagarnięcia przez okupanta pomieszczeń Kolegium Krakowskiego, wydział korzystał okresowo z gościnności kolegium jezuickiego w Nowym Sączu.

Pismem z dnia 25 lutego 1973 roku (Nr 924/71/12) Kongregacja Wychowania Katolickiego uznała i zatwierdziła na okres próbny nowy Statut Wydziału, zredagowany według *Normae quaedam* z 1968 roku i jednocześnie wydział uzyskał prawo nadawania wszystkich stopni akademickich w zakresie filozofii (art. 29). Po opublikowaniu w 1979 roku Konstytucji Apostolskiej *Sapientia Christiana* trzeba było opracować nowe statuty, które w roku 1984 zostały zatwierdzone przez Kongregację Wychowania Katolickiego na okres próbny. W roku 1990 zaaprobowano je już definitywnie.

2. Znaczące zmiany w kolejnych latach funkcjonowania Ignatianum

W związku z tym, że rok 1990/91 był rokiem wielkiego jubileuszu ignacjańskiego: 500 lat od urodzin św. Ignacego Loyoli (1491–1991) i 450 lat istnienia zakonu (1540–1990) uczelnia przyjęła skrótową nazwę „Ignatianum” dla uczczenia osoby oraz imienia założyciela zakonu Towarzystwa Jezusowego św. Ignacego Loyoli.

W tymże roku akademickim 1990/91 znacznie poszerzono działalność Instytutu Kultury Religijnej Wydziału Filozoficznego przez wprowadzenie pięcioletniego, stacjonarnego studium pedagogiki religijnej. Z kolei od roku 1993/94 samo studium w Instytucie Kultu-

⁴ „Acta Romana Societatis Iesu” 1932, t. 7, s. 62–64.

⁵ Tamże, s. 67.

ry Religijnej przekształciło się w trzyletnie kolegium z możliwością kontynuowania nauki w trybie zaocznym aż do uzyskania tytułu magistra filozofii w zakresie pedagogiki. Trzeba dodać, że filozofię na Wydziale Filozoficznym do roku akademickiego 1998/99 studiowali tylko klerycy Towarzystwa Jezusowego. Począwszy od roku 1993/94 filozofię mogły studiować także osoby świeckie.

Jakie motywy przyświecały decyzji wprowadzenia w Wydziale Filozoficznym studium pedagogiki?

Charyzmatem Towarzystwa Jezusowego było i jest szkolnictwo oraz formacja człowieka⁶. Dlatego właśnie oprócz studiów filozoficznych postanowiono zorganizować w Ignatianum kształcenie w zakresie pedagogiki. Celem, jaki przyświecał takiemu zamierzeniu, było i jest przygotowanie studentów, aby potrafili radzić sobie z każdą napotkaną sytuacją, a także, by pracę pedagoga traktowali jako ważne zadanie życiowe, jako powołanie i spełnianie misji wobec społeczeństwa. Było to szczególnie potrzebne w związku z faktem, że w okresie reżimu komunistycznego narzucało się młodym ludziom światopogląd materialistyczny i budowaną na nim, pozbawioną elementu transcendentnego, koncepcję człowieka. Zaistniał więc szczególny obowiązek kształcenia na gruncie wartości chrześcijańskich. O słuszności podjętej decyzji świadczy fakt, że do dzisiaj pedagogika w Ignatianum budzi największe zainteresowanie.

W związku z napływem studentów trzeba było szybko myśleć o poszerzeniu bazy lokalowej. Dzięki staraniom wówczas jeszcze ks. dra Zbigniewa Marka SJ (obecnie prof. zw. dr hab.) został przeprowadzony gruntowny remont niewielkiego budynku znajdującego się na posiadłości kolegium (przedwojenna drukarnia Wydawnictwa Księży Jezuitów). Kolejny rok działalności dla ponad 150 studentów mogliśmy prowadzić już w nowych pomieszczeniach aż do pamiętnego roku 1996, kiedy to uszkodzony dotychczasowy budynek przestał się nadawać do prowadzenia zajęć. Jednocześnie rozpoczęto gruntowny remont części Kolegium Krakowskiego zajmowanego w czasie II wojny światowej przez niemiecki szpital wojskowy a potem z nakazu władz komunistycznych przez szpital państwowy. W trakcie trwające-

⁶ Zob. M. Węgrzynowicz-Plichta, *Rozmowa z rektorem prof. dr hab. Władysławem Kubikiem SJ*, „Royal City Cracow” 2004, nr 8, (styczeń–luty), s. 13; Zob. także: *Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” w Krakowie*, w: *Matopolska 2004, Rok wstąpienia do Unii Europejskiej*, Bydgoszcz 2004, s. 38.

go remontu prowadziliśmy zajęcia w wynajmowanych salach w parafii św. Mikołaja, w parafii na Salwatorze, u ojców dominikanów i franciszkanów a także w domu prowincjała jezuitów przy Małym Rynku, co zobowiązuje do wielkiej wdzięczności wobec tych wszystkich, którzy w tamtym czasie świadczyli uczelni dużą pomoc.

Od roku 1998 można było już pracować w wyremontowanych pomieszczeniach i cieszyć się dalszą rozbudową pomieszczeń Ignatianum. Szczególną radością byli jednak studenci, którzy mimo trudności lokalowych coraz liczniej zgłaszali się do uczelni. W roku akademickim 1994/95 studiowało już w niej 581 osób, a w roku 1999/2000 aż 1510.

Po ukończeniu remontu w pomieszczeniach nieprawnie zagarniętych przez okupantów rozpoczęto także budowę nowego, nowoczesnego skrzydła uczelni z czterema salami wykładowymi i dużymi salami gimnastycznymi. W tej nowej części w roku 2001 został także ukończony najpiękniejszy obiekt uczelni, jakim jest Aula Wielka im. Grzegorza Piramowicza SJ.

Otwarcie auli zostało połączone z sympozjum na temat „Uczelnia jezuicka wobec współczesności”. Na początku głos zabrał ks. dr Adam Żak SJ, ówczesny prowincjał Prowincji Polski Południowej a zarazem delegat Wielkiego Kanclerza. W trakcie sympozjum miały miejsce trzy ważne wystąpienia: prof. zw. dr hab. Mirosław Handke, minister edukacji narodowej, przedstawił wykład na temat: „Oczekiwania państwa wobec katolickich ośrodków edukacyjnych”; ks. bp dr Kazimierz Nycz mówił o odpowiedzialności Kościoła za wychowanie „nowego człowieka”; przewodnicząca Katolickiego Niemieckiego Związku Kobiet Waltraud Boelte wygłosiła w języku niemieckim wykład: „Wkład organizacji kobiecych w tworzenie kultury europejskiej na przykładzie Katolickiego Niemieckiego Związku Kobiet”.

W maju 2002 roku podczas kolejnego sympozjum gościem Ignatianum był o. Peter-Hans Kolvenbach, Wielki Kanclerz uczelni, ówczesny generał Towarzystwa Jezusowego. Podjęto wówczas refleksję na temat intelektualnego wymiaru misji Kościoła, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji tej misji przez Towarzystwo Jezusowe. O pracy intelektualnej na przestrzeni dziejów mówił prof. dr hab. Ryszard Legutko. ks. bp prof. dr hab. Tadeusz Pieronek, ówczesny rektor Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, ukazał jak wielką i trudną troską Kościoła był rozwój studiów uniwersyteckich i badań

o charakterze naukowym w Polsce w okresie komunizmu. O. generał Peter-Hans Kolvenbach SJ przedstawił znaczenie apostołstwa intelektualnego jako misji Towarzystwa Jezusowego. O apostołstwie intelektualnym jezuitów dawniej i dziś mówili także: ks. prof. dr hab. Ludwik Grzebień SJ, ks. dr Marek Inglot SJ oraz ks. mgr (obecnie doktor) Andrzej Paweł Bieś SJ.

3. Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”

W ciągu 10 lat (1989–1999) Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego, a w nim Instytut Kultury Religijnej, poszerzyły swoją działalność do tego stopnia, że dotychczasowy statut, a także sama nazwa uczelni przestały odpowiadać stanowi faktycznemu. Dlatego konieczne było dokonanie istotnych zmian, zwłaszcza że właśnie w roku 1999 przygotowywano Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Konferencją Episkopatu Polski w sprawie statusu prawnego szkół wyższych zakładanych i prowadzonych przez Kościół katolicki. Zwrócono się zatem do Kongregacji Wychowania Katolickiego w Rzymie z prośbą o zatwierdzenie zmiany nazwy uczelni. Niewątpliwie w całym tym procesie główną rolę odegrał autor niniejszego opracowania wraz z o. Bogusławem Steczkiem SJ, asystentem ojca generała, ks. dr. Adamem Żakiem SJ, prowincjałem Polski Południowej oraz ks. dr. Grzegorzem Łuszczakiem SJ, prorektorem do spraw organizacji i rozwoju uczelni. W związku z podjętymi staraniami, pismem z dnia 7 czerwca 1999 roku skierowanym na ręce o. Petera-Hansa Kolvenbacha, ówczesnego generała zakonu, kongregacja zaaprobowała zastąpienie nazwy „Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego w Krakowie” nazwą „Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna «Ignatianum» w Krakowie”⁷. W tym samym piśmie prefekt kongregacji poprosił o przedstawienie celem aprobaty statutu i regulaminów studiów tej uczelni.

Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Konferencją Episkopatu Polski podpisana 1 lipca 1999 roku przyjęła zmianę nazwy uczelni i uznała osobowość prawną Ignatianum⁸. Ponadto w dniu

⁷ Congregatio de Institutione Catholica, Prot. N. 400/99; zob. *Statut Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie*, Kraków 2001, s. 127–130.

⁸ Dz.U. 1999, nr 63, poz. 727.

18 stycznia 2000 roku nadeszła także decyzja ministra edukacji narodowej, stwierdzająca spełnienie przez Wyższą Szkołę Filozoficzno-Pedagogiczną „Ignatianum” w Krakowie warunków do prowadzenia studiów magisterskich na kierunkach filozofii i pedagogiki⁹.

W związku z powyższymi faktami szybką i kompetentną pracę nad opracowaniem statutu podjęli dotychczasowy dziekan wydziału, p.o. rektora, ks. Henryk Pietras SJ, prodziekan wydziału, p.o. dziekana, ks. dr hab. Władysław Kubik SJ i ks. dr Grzegorz Łuszczak SJ przy współpracy ks. prof. zw. dra hab. Romana Darowskiego SJ i ks. prof. zw. dra hab. Zbigniewa Marka SJ.

Statut zredagowano zgodnie z obowiązującym prawem kościelnym, czyli z Konstytucją Apostolską *Sapientia christiana* z 1979 roku i z dołączonymi do niej *Ordinationes* z 1979 roku oraz zgodnie z Kodeksem prawa kanonicznego z 1983 roku. Natomiast w związku z Umową między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Konferencją Episkopatu Polski w sprawie statusu prawnego szkół wyższych, zakładanych i prowadzonych przez Kościół katolicki, z dnia 1 lipca 1999 roku, statut został także dostosowany do norm państwowych, zwłaszcza do Ustawy o szkolnictwie wyższym z dnia 12 września 1990 roku¹⁰ z późniejszymi jej uzupełnieniami.

Statut i prośba o erygowanie w Ignatianum Wydziału Pedagogicznego zostały już w tymże roku 2000 skierowane do Kongregacji Wychowania Katolickiego. Po niedługim czasie, w dniu 8 grudnia 2000 roku, w uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny kongregacja osobnym dekretem erygowała w Ignatianum Wydział Pedagogiczny, oprócz istniejącego już Wydziału Filozoficznego, a także zatwierdziła przedstawiony jej Statut Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum”¹¹.

Wobec zaistniałych faktów w dniu 17 stycznia 2001 roku rady poszczególnych wydziałów wybrały swoich dziekanów, a ukonstytuowany senat Ignatianum, zgodnie z zatwierdzonym „Regulaminem wyborów na Rektora i Prorektorów Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej «Ignatianum» w Krakowie”, wybrał pierwszego rek-

⁹ Prof. dr hab. Mirosław Handke, Minister Edukacji Narodowej, DNS-1-0145/AM/WSF-P/2000, Warszawa, dnia 18.01.2000 roku.

¹⁰ Dz.U. 1990, nr 65, poz. 385.

¹¹ Oba te dokumenty są dostępne w: *Statut Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie*, dz. cyt., s. 139–150.

tora Ignatianum. Został nim ks. prof. zw. dr hab. Władysław Kubik SJ. Osobą odpowiedzialną za prowadzenie sekretariatu rektora została mgr Urszula Marecka, absolwentka Ignatianum.

Dziekanem Wydziału Filozoficznego został wybrany ks. prof. zw. dr hab. Roman Darowski SJ. Wydział Filozoficzny realizował swój dotychczasowy program kształcenia.

Na Wydziale Filozoficznym obowiązywały następujące przedmioty: wprowadzenie do filozofii, filozofia poznania, metafizyka, filozofia człowieka, etyka, filozofia społeczna, teologia naturalna, filozofia przyrody (kosmologia), filozofia religii, historia filozofii starożytnej, historia filozofii średniowiecznej, historia filozofii nowożytnej, historia filozofii współczesnej, psychologia empiryczna, wprowadzenie do tajemnicy zbawienia, seminarium bakalaureackie, język łaciński, język nowożytny.

Inne wykłady i seminaria monograficzne ustalała Rada Wydziału, zgodnie z Regulaminem Studiów zatwierdzonym przez Kongregację Wychowania Katolickiego.

Do uzyskania tytułu magistra obowiązywało studentów na poszczególnych specjalnościach zaliczenie następujących przedmiotów: filozofii człowieka, filozofii społecznej, filozofii religii, inne były ustalane wraz z promotorem pracy licencjackiej (magisterskiej). Wykaz szczegółowy przedmiotów ustalała Rada Wydziału, zgodnie z Regulaminem Studiów zatwierdzonym przez Kongregację Wychowania Katolickiego. Należały do nich: dydaktyka ogólna, wykłady monograficzne, wykłady związane ze specjalizacją, seminarium – lektura klasyków filozofii, seminarium licencjackie, język nowożytny.

Dziekanem nowo utworzonego Wydziału Pedagogicznego został ks. prof. dr hab. Zbigniew Marek SJ. Wydział Pedagogiczny bardzo poszerzył w tym czasie zakres swojej działalności.

W ciągu pierwszego cyklu studiów, tzw. licencjackiego, realizowano przedmioty filozoficzne (historia filozofii, teoria poznania, etyka, teologia naturalna i filozofia człowieka), przedmioty teologiczne (dogmatyka, teologia biblijna, teologia moralna, wybrane zagadnienia z teologii fundamentalnej, wybrane zagadnienia z liturgiki i wprowadzenie do Pisma Świętego); przedmioty psychologiczno-pedagogiczne (wprowadzenie do pedagogiki i pedagogika ogólna, pedagogika porównawcza, dydaktyka ogólna, teoria wychowania, hi-

storia oświaty i wychowania, psychologia) oraz inne zajęcia, jak: seminarium licencjackie, język łaciński i język nowożytny.

Pozostałe wykłady i seminaria monograficzne ustalała Rada Wydziału, zgodnie z Regulaminem Studiów zatwierdzonym przez Kongregację Wychowania Katolickiego.

W trakcie drugiego cyklu studiów, tzw. magisterskiego, wyodrębniono kilka różnych specjalizacji: pedagogika religijna i katechetyka, pedagogika społeczno-opiekuńcza, pedagogika rodziny i pedagogika resocjalizacyjna. Studentów wszystkich specjalizacji obowiązywało zaliczenie przedmiotów pedagogicznych. Należały do nich: metody badań pedagogicznych, metody statystyczne w badaniach pedagogicznych, pedagogika społeczna, edukacja aksjologiczna, język nowożytny (II), seminarium magisterskie zgodne ze specjalnością.

Poza tym studenci poszczególnych specjalizacji realizowali dodatkowe, obowiązujące ich przedmioty. I tak, w zakresie pedagogiki religijnej i katechetyki studiowali: katechetykę fundamentalną, historię katechezy, metodykę szczegółową katechizacji, katechezę na poszczególnych etapach wieku, katechezę porównawczą, wychowanie moralne w katechezie i liturgię w katechezie.

Studenci pedagogiki społeczno-opiekuńczej byli zobowiązani zaliczyć: pedagogikę społeczno-opiekuńczą, metodykę pracy opiekuńczo-wychowawczej, działalność opiekuńczo-wychowawczą, modele osobowości wychowawcy, profilaktykę społeczną oraz prawodawstwo opiekuńczo-wychowawcze.

Studentów specjalizacji pedagogika rodziny obowiązywały przedmioty: pedagogika rodziny, teologia małżeństwa i rodziny, etyka małżeństwa i rodziny, demografia i polityka ludnościowa, planowanie rodziny, rodzina w świetle prawa kościelnego, rodzina w świetle prawa cywilnego.

Wreszcie studenci, którzy wybierali jako specjalizację pedagogikę resocjalizacyjną byli zobowiązani zaliczyć: pedagogikę resocjalizacyjną, prawne podstawy resocjalizacji, patologie społeczne, socjoterapię, psychologię kliniczną, profilaktykę społeczną i diagnostykę resocjalizacyjną.

Inne wykłady i seminaria monograficzne ustalała Rada Wydziału, zgodnie z Regulaminem Studiów zatwierdzonym przez Kongregację Wychowania Katolickiego¹².

¹² Program studiów na Wydziale Pedagogicznym zatwierdziła Kongregacja Wychowania Katolickiego, zob. *Statut Wyższej szkoły Filozoficzno-Pedago-*

4. Ignatianum w drugim dziesięcioleciu swej działalności

Najpierw rok 2004 zaznaczył się w Ignatianum zmianami personalnymi. Kolejnym rektorem od roku akademickiego 2004/2005, zgodnie ze statutem uczelni, został ks. prof. zw. dr hab. Ludwik Grzebień SJ. Stanowiska prorektorów objęli ks. prof. dr hab. Zbigniew Marek SJ oraz prof. dr hab. Ryszard Terlecki. Dziekanem Wydziału Filozoficznego ponownie został wybrany ks. prof. zw. dr hab. Roman Darowski SJ, zaś dziekanem Wydziału Pedagogicznego dr Andrzej Hajduk SJ.

Warto choć w wielkim skrócie wymienić przynajmniej kilka charakterystycznych i znaczących dla rozwoju uczelni faktów, które miały miejsce w omawianym czasie. Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” była gospodarzem wielu ważnych inicjatyw o charakterze naukowym:

- w maju 1994 roku Ignatianum, będąc jeszcze Wydziałem Filozoficznym, zorganizowało Międzynarodowy Kongres Europejskiej Ekipy Katechetycznej, który co dwa lata ma miejsce w innym kraju europejskim;
- w dniach od 29 sierpnia do 2 października 1998 roku Wydział Filozoficzny zorganizował także co dwa lata odbywające się sympozjum jezuitów filozofów z terenu Europy: JESPHIL (skrót od Jesuits Philosophers). Brało w nim udział 36 jezuitów, w tym sześciu Polaków¹³;
- od 25 do 27 lutego 2001 roku miało miejsce sympozjum „Nauka – wiara – katecheza”, zorganizowane przez Towarzystwo Filozoficzne „Ignatianum”;
- w dniach od 19 do 23 listopada 2001 odbyło się w Ignatianum sympozjum „Człowiek w jednoczącej się Europie”. Wśród gości byli m.in. prof. Hans-Georg Ziebertz z uniwersytetu w Würzburgu, ks. bp. prof. zw. dr hab. Tadeusz Pieronek (PAT Kraków) i dr Hans Heiner Boelte;
- w dniu 21 września 2004 roku miał miejsce w Ignatianum IV Światowy Dzień FAS (Fetal Alcohol Syndrome), zorganizowany

gicznej, „Ignatianum” w Krakowie, dz. cyt., s. 66 (wersja polska) i s. 126 (wersja włoska).

¹³ Zob. R. Darowski, *Filozofia jezuitów w Polsce w XX wieku. Próba syntezy*, Kraków 2001, s. 37.

przy współdziale „Fundacji Oświecenia Publicznego” Towarzystwa Asystentów Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie, pełnomocnika prezydenta miasta Krakowa ds. profilaktyki i przeciwdziałania przestępczości młodzieży;

- z kolei w dniach od 24 do 25 września 2004 roku zorganizowano II Konferencję Psychologiczno-Pedagogiczną odbywającą się w ramach IX Międzynarodowego Kongresu Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego. Tematem konferencji była „Tożsamość człowieka z perspektywy interdyscyplinarnej”. Współorganizatorami spotkania byli: Polskie Towarzystwo Neuropsychologiczne, Instytut Psychologii Stosowanej UJ, Katedra Pedagogiki Specjalnej „Ignatianum” oraz Katedra i Zakład Neurolingwistyki Akademii Medycznej im. L. Rydygiera w Bydgoszczy.

Podczas wykładów otwartych zorganizowanych przez Ignatianum oraz Centrum Kultury i Dialogu, na które zapraszano różne osobistości ze świata nauki, kultury, polityki, referaty głosili m.in.: o. prof. Augustyn Jankowski OSB, red. Bernard Margueritte, prof. Jerzy Pomianowski, poseł Jan Maria Rokita, prof. Roger Sages z Uniwersytetu w Lund (Szwecja), dr Mieczysław Lubomirski SJ z Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie, prof. dr hab. Bernhard Grom SJ z Wyższej Szkoły Filozoficznej w Monachium.

Wykłady inauguracyjne głosili między innymi: prof. zw. dr hab. Janusz Tazbir, członek rzeczywisty PAN, prof. zw. dr hab. Piotr Sztompka (UJ), ks. kard. Franciszek Macharski, metropolita krakowski, prof. zw. dr hab. Zbigniew Kwieciński z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Bardziej szczegółowe informacje można znaleźć w wydawanych corocznie „Rocznikach Wydziału Filozoficznego” i „Rocznikach Wydziału Pedagogicznego”.

5. Ubogacona oferta dydaktyczna uczelni

W roku akademickim 2007/2008 nastąpiła kolejna zmiana władz Ignatianum. Ks. prof. zw. dr hab. Ludwik Grzebień SJ został ponownie wybrany rektorem, prorektorem do spraw dydaktycznych, naukowych i studenckich został dr hab. Stanisław Sroka (obecnie prof. Ignatianum), prorektorem do spraw organizacji i rozwoju uczelni –

dr Grzegorz Łuszczak SJ. Dziekanem Wydziału Filozoficznego wybrano ks. dra hab. Józefa Bremera SJ, prof. Ignatianum, a Wydziału Pedagogicznego – ks. prof. zw. dr hab. Zbigniewa Marka SJ.

Współdziałanie i wyteżona praca nowych władz zaznaczyła się wielkim ubogaceniem oferty dydaktycznej i naukowej w Ignatianum, którą pragnę w dużym skrócie zaprezentować.

Przedstawiam stan z roku akademickiego 2008/2009, czyli w dwudziestolecie istnienia Ignatianum. Podobna była propozycja na rok akademicki 2009/2010. W kolejnych latach oferta programowa uległa istotnym modyfikacjom.

Wydział Filozoficzny na kierunku filozofii oferuje studentom aż siedem specjalności: filozofię człowieka, filozofię przyrody, filozofię religii i dialogu międzyreligijnego, filozofię społeczną, filozofię kultury, filozofia dziennikarstwa i komunikacji społecznej, filozofię systematyczną.

Trzeba zaznaczyć, że Zarządzeniem z dnia 31 stycznia 1996 roku (nr 3) Ministerstwo Edukacji Narodowej potwierdziło prawo nadawania przez wydział stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie filozofii¹⁴.

Wydział Filozoficzny oferuje także kierunek kulturoznawstwo oraz cztery związane z nim specjalności: turystykę kulturową, polskie dziedzictwo narodowe (obecnie funkcjonuje już jako odrębny kierunek studiów: polska kultura narodowa), zarządzanie kulturą, media – kulturoznawstwo.

Nie mniej bogatą ofertę daje naszym studentom Wydział Pedagogiczny. Na kierunku pedagogiki umożliwia kształcenie, które ma na celu kształtowanie człowieka dojrzałego intelektualnie, uczuciowo i duchowo, otwartego na wyzwania naszych czasów, odpowiedzialnego i twórczego w realizacji swojego zaangażowania zawodowego i społecznego, umiejącego szanować godność własną oraz drugiego człowieka, a także zdolnego do kierowania się w życiu jezuicką zasadą *magis* – tj. „więcej”¹⁵. Oto zasadnicze specjalności: pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika rodziny, wychowanie przedszkolne. Na Wydziale Pedagogicznym jest

¹⁴ Tamże, s. 34.

¹⁵ Zob. *Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania*, w: *Podstawy edukacji ignacjańskiej*, przeł. B. Steczek, Kraków 2006, s. 27.

też możliwość studiowania politologii jako osobnego kierunku w zakresie trzech różnych specjalności: administracji samorządowej i państwowej, bezpieczeństwa narodowego, przywództwa politycznego.

Nowym kierunkiem na Wydziale Pedagogicznym jest praca socjalna. Przygotowuje on studentów do pracy w różnego rodzaju ośrodkach pomocy społecznej w charakterze pracowników socjalnych posiadających umiejętność niesienia pomocy ludziom chorym, starszym, ubogim, bezdomnym, uzależnionym i niepełnosprawnym, mającym różnego rodzaju trudności w prawidłowym funkcjonowaniu w środowisku społecznym, czyli jednostkom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Dąży się do tego, by studenci stali się profesjonalistami w zakresie pracy socjalnej i mogli także podejmować pracę w różnego rodzaju organizacjach pozarządowych, kościelnych i społecznych, które działają w takich obszarach, jak ubóstwo, bezrobocie, bezdomność, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, uzależnienia, niepełnosprawność, klęski żywiołowe, specyficzne wydarzenia losowe.

Studenci zdobywają umiejętności w zakresie udzielania porad i stosowania elementów diagnozy socjalnej i społecznej, uczą się metod i technik pracy socjalnej, twórczego rozwiązywania problemów społecznych, inicjowania i współrealizowania programów socjalnych, organizacji i zarządzania pracą socjalną oraz technik tworzenia i oceny projektów socjalnych. Powinni móc się legitymować umiejętnościami w nawiązywaniu kontaktów międzyludzkich oraz niesieniu pomocy i udzielaniu wsparcia, a także aktywizowaniu do samopomocy i samorozwoju.

6. Nowe osiągnięcia Ignatianum

W roku akademickim 2010/2011 miała miejsce kolejna zmiana władz Ignatianum. Rektorem uczelni został ks. prof. dr hab. Henryk Pietras SJ. Prorektorem ds. organizacji i rozwoju uczelni – ks. dr Grzegorz Łuszczak SJ. Prorektorem ds. dydaktycznych, naukowych i studenckich – dr hab. Stanisław Sroka, prof. Ignatianum. Dziekanem Wydziału Filozoficznego – ks. dr hab. Józef Bremer SJ, prof. Ignatianum a Dziekanem Wydziału Pedagogicznego – dr Wit Pasierbek SJ.

W dziedzinie dydaktyki ma miejsce kontynuacja oferty podanej wyżej. Trzeba jednak zauważyć, że niezmiernie zainteresowanie zy-

skąła specjalność wychowanie przedszkolne i edukacja wczesnoszkolna, zarówno na studiach stacjonarnych, jak niestacjonarnych i w ramach studiów podyplomowych. Niewątpliwie jest to zasługą wybitnej i wszechstronnie zorientowanej w tej dziedzinie dr hab. Jolanty Karbowniczek, prof. Ignatianum.

Godne odnotowania są także inne ważne fakty, jakie miały miejsce za tej właśnie kadencji władz uczelni. W roku akademickim 2013/2014 uruchomiono kierunek psychologia, który wzbudził duże zainteresowanie wśród młodzieży rozpoczynającej studia wyższe.

Ponadto Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów Naukowych, decyzją z dnia 22 lutego 2010 roku, przyznała Wydziałowi Pedagogicznemu uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie pedagogika.

Z kolei 30 stycznia 2012 roku Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów przyznała Wydziałowi Filozoficznemu uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie kulturoznawstwo.

W związku z podanymi faktami Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” w Krakowie, wypełniając normy Ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2005, nr 164, poz. 1365, z późn. zm, art. 3 ust. 5), spełniła warunek do posługiwania się nazwą – akademia. Tak więc od dnia 1 października 2011 roku Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” w Krakowie posługuje się nazwą: Akademia Ignatianum w Krakowie.

Obecnie Akademia Ignatianum w Krakowie prowadzi następujące kierunki studiów:

- administracja i polityka publiczna;
- filozofia;
- kulturoznawstwo;
- psychologia;
- pedagogika;
- politologia;
- praca socjalna.

Od września 2014 roku Akademią Ignatianum w Krakowie, jak powiedzieliśmy we Wprowadzeniu do Rocznika, zarządzają nowe władze rektorskie i dziekańskie. Wiążą się z tym nowe nadzieje na dalszy naukowo-dydaktyczny rozwój uczelni, nie tylko w wymiarze polskim, ale i międzynarodowym.

W Instytucie Kulturoznawstwa Akademii Ignatianum został już utworzony nowy kierunek studiów – dziennikarstwo i komunikacja społeczna z następującymi specjalnościami: dziennikarstwo radiowe, dziennikarstwo telewizyjne, dziennikarstwo internetowe, dziennikarstwo prasowe.

Program studiów jest nastawiony na zdobywanie praktycznych umiejętności, niezbędnych w pracy dziennikarskiej. Takie przedmioty, jak kurs pracy z kamerą, montaż radiowy, praca z mikrofonem czy retoryka dziennikarska (oraz wiele innych) są prowadzone przez doświadczonych wykładowców i dziennikarzy. Mamy nadzieję, że w pełni zadowolą one wszystkich wymagających studentów, pragnących zdobyć rzetelną wiedzę, nieodzowną w dziennikarskim fachu. Uczelnia zapewnia także dostęp do ciekawych i profesjonalnych praktyk, które są niezastąpioną przepustką do pracy w zawodzie dziennikarza.

Trudno prognozować dalsze prace naukowo-dydaktyczne uczelni, ale na pewno ich nie zabraknie. Skromne początki sięgające roku akademickiego 1989/1990 przyniosły nieprzewidywane pozytywne skutki. Dostrzegając zainteresowanie młodzieży ofertą dydaktyczną Akademii Ignatianum w Krakowie, a także mając na uwadze rzetelną pracę kadry dydaktycznej, można się spodziewać, że wszystko to przyniesie dalsze dobre efekty naukowe i dydaktyczne.

BIBLIOGRAFIA

„Acta Romana Societatis Iesu” 1932, t. 7.

Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania, w: *Podstawy edukacji ignacjańskiej*, przeł. B. Steczek, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” – Wydawnictwo WAM, Kraków 1989.

Congregatio de Institutione Catholica, Prot. N. 400/99.

Darowski R., *Filozofia jezuitów w Polsce w XX wieku. Próba syntezy*, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” – Wydawnictwo WAM, Kraków 2001.

Kubik W., *Jezuicka Wyższa Szkoła „Ignatianum” w Krakowie*, w: *Pedagogika ignacjańska. Historia, teoria, praktyka*, red. A. Królikowska, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” – Wydawnictwo WAM, Kraków 2010.

Minister Edukacji Narodowej, Mirosław Handke, decyzja z dnia 18.01.2000 r.: DNS-1-0145/AM/WSF-P/2000, Warszawa.

Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 czerwca 1989 r. w sprawie ogłoszenia tekstu umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Konferencją Episkopatu Polski w sprawie uregulowania statusu wyższych uczelni papieskich oraz trybu i zakresu uznawania przez Państwo stopni i tytułów naukowych nadawanych przez te uczelnie, „Monitor Polski” 1989, t. 1, nr 22, poz. 174 (15.07.1989).

Obwieszczenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 29 lipca 1999 r. o wykonaniu Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzecząpospolitą Polską, Dz.U. 1999, nr 63, poz. 727.

Statut Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie, Kraków 2001.

Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, Dz.U. 1990, nr 65, poz. 385.

Węgrzynowicz-Plichta M., *Rozmowa z rektorem prof. dr hab. Władysławem Kubikiem SJ*, „Royal City Cracow” 2004, nr 8, (styczeń–luty).

Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” w Krakowie, w: Małopolska 2004, Rok wstąpienia do Unii Europejskiej, Korporacja Wydawnicza, Bydgoszcz 2004.

STRESZCZENIE SUMMARY

Autor pokazuje zwięźle przebieg wysiłków i osiągnięć 25 lat pracy jezuitów w zakresie kształcenia i formacji młodego pokolenia Polaków. Prezentowany okres jest niewątpliwie czasem starań i osiągnięć, które m.in. przejawiały się w zmianie nazwy uczelni z Wydziału Filozoficznego na Wyższą Szkołę Filozoficzno-Pedagogiczną a następnie na Akademię Ignatianum w Krakowie. Zmiany nazewnictwa są wyrazem trudnych, ale dobrych w skutkach osiągnięć naukowo-dydaktycznych. Ponadto przybliży imiona i nazwiska władz uczelni w ich chronologicznym następstwie. Nie zapomina także o osobach, które nie pełniły funkcji kierowniczych, ale ich działalność i oddanie na stałe wpisały się w historię prezentowanej szkoły wyższej. Autor obrazuje zmiany jakie nastąpiły w zakresie oferty dydaktycznej wszechnicy, a także przedmiotów, które kiedyś były obowiązujące dla studentów szkoły. Patrząc na rozwój uczelni z perspektywy czasu, który upłynął od jej powstania, autor jest pełen szacunku dla władz ją tworzących a także przepelnięty

The author concisely presents the efforts and achievements of the 25-year work of Jesuits with regard to education and shaping of the young Polish generation. Undoubtedly, the presented period is the time of concerted effort and achievements. These changes, among other things, were reflected in the change of the name from the Faculty of Philosophy to the Jesuit University of Philosophy and Education Ignatianum (Polish: Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna Ignatianum) and then to the Jesuit University Ignatianum in Krakow (Polish: Akademia Ignatianum w Krakowie). The changes in the name result from demanding but beneficial scientific and didactic achievements. Moreover, the article provides the reader with the first names and surnames of the university authorities in the chronological order. It does not fail to mention people who did not hold executive positions but whose devotion and activities have become an integral part of the history of the presented university. The article shows an increase in the number of students and their interest for the educational institution established 25 years ago. Furthermore, the article presents changes which have taken place with regard to the number of courses of study, the educational offer of the university, as well as subjects which used to be obligatory. With hindsight, viewing the development of the university since its beginnings, the author feels

deeply respectful of the authorities who created it as well as optimistic about its future. The humble beginnings dating back to the academic year 1989/1990 have brought unexpectedly positive results. Observing the interest for the Jesuit University Ignatianum in Krakow of young people, as well as the diligent work of its teaching staff, one may expect further scientific, didactic and educational achievements in the education of the young generation.

ADRES DO KORESPONDENCJI

Prof. dr hab. Władysław Kubik SJ
Akademia Ignatianum w Krakowie
e-mail: wladyslaw.kubik@ignatianum.edu.pl

optymizmem co do jej przyszłości. Skromne początki sięgające roku akademickiego 1989/1990 przyniosły nieprzewidywane pozytywne skutki. Dostrzegając zainteresowanie młodzieży ofertą dydaktyczną Akademii Ignatianum w Krakowie, a także mając na uwadze rzetelną pracę kadry dydaktycznej, można się spodziewać, że wszystko to przyniesie dalsze dobre efekty naukowe i dydaktyczne.